

Dünya’da ve Türkiye’de Organik Hayvancılığa Genel Bir Bakış*

Hasan ÇELİKÜREK¹, Kadir KARAKUŞ¹

ÖZET: Son yıllarda dünya ülkelerinde organik üretim için gereken faaliyetler hız kazanmıştır. Dünya da dönüşüm alanları dâhil 50,9 milyon hektar organik tarım arazisi bulunmaktadır. En büyük tarım alanına sahip Okyanusya % 45 (22,8 milyon hektar)’lık bir pay ile birinci sırada gelmektedir. 2015 yılı verilerine göre organik tarım yapan üretici sayısı Avrupa’da 350 000; Avrupa Birliği’nde ise 270 000’dir. AB’de en çok üreticiye sahip ülke İtalya (52 609 üretici); Avrupa’da ise Türkiye (69 967 üretici)’dir. Türkiye bu sayı ile Avrupa ve Avrupa Birliği ülkeleri içinde birinci sırada yer almaktadır. Türkiye organik tarım alanı bakımından, Avrupa ülkeleri arasında (486 069 hektarlık) 9’uncu sırada yer almaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında organik üretim yapılan hayvan sayısında % 11,6, et toplamında % 47,6 ve süt toplamında % 64 oranında bir azalma olurken, organik yumurta toplamında % 22,7 oranında bir artış gözlenmiştir. Organik bal üretimi yapan çiftçi sayısında % 25,2 ve kovan sayısında ise % 25,4 oranında bir azalma görülmektedir. Buna karşın toplam bal üretiminde % 96,1’lik bir artış söz konusudur. Türkiye’de son üç yıl içerisinde organik üretimdeki hayvan sayılarında büyük bir azalma olsa da, 2007 ile 2015 yılları karşılaştırıldığında Avrupa ülkeleri arasında büyük bir artış payına sahiptir. Türkiye organik tarımda çok büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak bu potansiyel doğru politikalarla değerlendirilmezse, sektörde sürdürülebilirliğin sağlanması çok zor olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dünya, organik hayvancılık, Türkiye

An Overview of Organic Livestock in the World and in Turkey

ABSTRACT: In recent years, the activities required for organic productions in the world countries have accelerated. There are 50.9 million hectares of organic agricultural land in the world, including conversion areas. Oceania, with its largest agricultural area, ranks first with a share of 45% (22.8 million hectares). According to the 2015 data, the number of organic agriculture producers is 350 000 in Europe; in the European Union it is 270 000. Italy has the most producers (52 609 producers) in the EU countries; In Europe, Turkey (69 967 producers) is. With this number, Turkey ranks first in the European and European Union countries. Turkey is ranked 9th among European countries (486 069 hectares) in terms of organic farming area. In the years 2014 and 2015, there was a decrease of 11.6% in the number of organic reared animals, 47.6% in the meat and 64% in the milk productions while an increase of 22.7% in the organic egg production was observed. Also, there was a 25.2% decrease in the number of organic honey producing farmers and a 25.4% decrease in the number of hives. However, there was a 96.1% increase in total honey production. Although there is a large decrease in the number of animals in organic production in Turkey in the last three years, it has a large share of increase between European countries compared to 2007 and 2015. Turkey has a great potential in organic agriculture. However, if these potentials are not evaluated with the right policies, sustainability in the sector will be very difficult to achieve.

Key words: World, Organic livestock, Turkey

¹ Hasan ÇELİKÜREK (0000-0001-5154-7979), Kadir KARAKUŞ (0000-0002-8936-1851), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim, Van, Türkiye

Sorumlu yazar/Corresponding Author: Hasan ÇELİKÜREK, hasancy@yyu.edu.tr

* Bu çalışma 27-29 Eylül 2017 tarihinde Bayburt-Türkiye’de I.Uluslararası Organik Tarım ve Biyoçeşitlilik Sempozyumu’nda sunulmuş ve kongre özet kitabında yayınlanmıştır.

GİRİŞ

Dünya’da insan nüfusu diğer canlılar aleyhine sürekli artış gösterirken, insanın neden olduğu olumsuz faktörler organik dengeyi bozmakta, uzun yıllar seleksiyon sonucu günümüze kadar ulaşan birçok bitki ve hayvan türü her geçen gün azalırken bazı türler ise yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Aşırı kirlenme dünyanın geleceğini tehdit etmekte ve canlılar için her geçen gün yaşanması daha zor bir hale dönüşmektedir (Ak, 2002).

Dünyanın geleceğini tehdit eden bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak, toprak, bitki, hayvan ve insanın da içinde bulunduğu ekolojik dengeyi korumak ve iyileştirmek gerekmektedir. Bunun için organik tarımın yaygınlaştırılması ve özendirilmesi önemlidir. Dünya genelinde ve ülkemizde yapılan tarım ve gıda üretiminin bu beklentileri karşılayabilmesi için gelişmelere bağlı olarak son bilgi teknolojilerinin kullanılması gerekmektedir. Günümüzde son teknolojik gelişmeler ülkemiz tarımında özellikle hayvansal üretim alanında kullanılmaya başlanmış olmasına rağmen, henüz istenilen seviyede değildir.

Organik yetiştiricilik; tarımsal üretimde artan kimyasal gübre ve ilaç kullanımının, doğa ve insan sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkiler ile ticari problemlerin aşılması için bir alternatif yöntem olarak doğmuştur (Ersun ve Arslan, 2011). Bununla birlikte, yetiştiricilikte, insana ve çevreye zararlı sentetik kimyasal ilaç, hormon ve gübrenin kullanılmadığı, canlılara ve çevreye dost üretim sistemlerini içeren bir tarım yöntemidir. Böyle bir üretim şekli doğal dengeyi koruyarak, hava ve su gibi yaşamsal kaynakların ve doğal hayatın korunmasını sağlamaktadır (GTHB, 2017a).

Organik tarım yöntemleri dünyanın birçok ülkesinde yasa ve kurallar çerçevesinde uygulanmaktadır. Organik tarım konusundaki standartların büyük bölümü bir şemsiye organizasyonu tarafından oluşturulmuştur. Bu şemsiye organizasyonu 1972’de kurulan IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements - Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu) organizasyonudur.

IFOAM, organik tarımın amaç ve kapsamını kısaca şöyle tanımlamıştır; “Organik tarım toprakların, ekosistemin ve insanların sağlığının sürdürülmesini sağlayan bir üretim sistemidir. Olumsuz etkilere yol açan girdilerin kullanımına karşı organik süreç, biyoçeşitlilik ve bölgesel koşullara adapte olmuş döngüye dayanmaktadır. Organik tarımın hedefi; gelenek, yenilik ve bilimi birleştirerek, paylaştığımız çevreye faydada bulunmak ve adil ilişkilerle yaşamın içinde yer alan herkes için iyi bir hayat sağlamaktır.” (IFOAM, 2014; Anonim, 2017a)

DÜNYA VE TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIMIN DURUMU

Son yıllarda dünya gıda piyasasında, organik üretim metotlarıyla yetiştirilmiş ürünlere talebin hızla artmakta olduğu gözlenmektedir. Günümüze kadar uygulanan sistemler, tüketicilerin besin güvenliği konusunda giderek artan hassasiyetleri ve dünyadaki çevre tahribatına ilişkin endişelerin etkisiyle terk edilmektedir (Bakırcı, 2005). Bu amaçla dünyanın her tarafında bu amaca hizmet için kurulan organik tarım ve sertifikasyon kuruluşları faaliyetlerini sürdürmektedirler. Organik tarımda, tüketiciye ulaşıncaya kadar tüm aşamalar (yetiştiricilik, işleme, paketlenme, etiketleme, depolama vb.), Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yetkilendirdiği Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları (KSK) tarafından yapılmaktadır (GTHB, 2017b).

IFOAM, uluslararası düzeyde organik tarımın yaygınlaştırılması için çalışan bir kuruluştur. Bu amaçla çalışan kuruluşlara destek ve bilgi sağlamaktadır. FIBL (Forschung Institute für Biologischen Landbau; Research Institute of Organic Agriculture; Organik Tarım Araştırmaları Enstitüsü) ise; organik tarım araştırmaları yaparak, uluslararası organik tarımın gelişmesine katkı sağlamaktadır. IFOAM ile yakın çalışan kuruluşlardandır.

IFOAM, 1972 yılından bu yana ve FIBL ise 1973 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. IFOAM ve FIBL kuruluşlarının genel amaçları, organik tarım konusundaki çabaları ile Dünya’yi organik tarımın genel kabulüne bir adım daha

yaklaştırmaktır (Willer and Lernoud, 2017). Çizelge 1’de IFOAM ve FIBL’in yaptığı araştırma

ve incelemelerden elde edilen, Dünya’da organik tarım için kullanılan alanlar gösterilmiştir.

Çizelge 1. Dünya: Organik tarım için kullanılan tarım arazileri (dönüşüm alanları dâhil) ve bölgelerin toplamdaki payları (2015)

Bölge	Organik Tarım Arazisi (ha)	Organik tarım arazisinin toplamdaki payı (%)
Afrika	1 683 482	3
Asya	3 965 289	8
Avrupa	12 716 969	25
Latin Amerika	6 744 722	13
Kuzey Amerika	2 973 886	6
Okyanusya	22 838 513	45
Toplam	50 919 006	100

Kaynak: Willer and Lernoud, 2017

Çizelge 2’de FIBL’in 2015 yılı sonunda 179 ülkede (2014 yılında; 172 ülkede) yapmış olduğu “Dünya çapında sertifikalı organik tarım” anketine göre elde edilen veriler bulunmaktadır.

Buna göre, dönüşüm alanları dâhil 50,9 milyon hektar organik tarım arazisi bulunmaktadır. En büyük

tarım alanına sahip Okyanusya, % 45 (22,8 milyon hektar)’lık bir pay ile birinci sırada gelmektedir. Ardından, sırasıyla Avrupa (12,7 milyon hektar, % 25), Latin Amerika (6,7 milyon hektar, % 13), Asya (4 milyon hektar, % 8), Kuzey Amerika (3 milyon hektar, % 6) ve Afrika (1,7 milyon hektar, % 3) gelmektedir.

Çizelge 2. Yıllara göre organik üretim yapan ülkelere göre Türkiye’nin bulunduğu sıralama ve organik tarım için kullandığı tarım arazisi (doğal toplama alanları hariç; geçiş dönemi dâhil)

Yıllar	Türkiye’nin Dünya ülkeleri sıralamasındaki yeri	Organik tarım için kullanılan alan (ha)
2012 (164 ülke arasında)	15	523 627
2013 (171 ülke arasında)	19	461 396
2014 (172 ülke arasında)	18	491 977
2015 (179 ülke arasında)	18	486 069

Kaynak: Willer and Lernoud, 2014; 2015; 2016; 2017

Türkiye’nin organik üretim yapan dünya ülkeleri sıralamasındaki, son dört yıllık arazi verileri Çizelge 2’de verilmiştir. Buna göre, Türkiye 2012 yılında 164 ülke arasında 523.627 hektar ile 15’inci sırada yer

alırken, 2015 yılı verilerine göre sertifikalı organik tarım yapan 179 ülke arasında Türkiye 486.069 hektar alan ile 18’inci sırada yer almaktadır.

Çizelge 3. Türkiye’de Organik Tarım verileri (Geçiş dönemi dâhil) (2006 - 2015)

Yıllar	Çiftçi Sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan (ha)	Doğal Toplama Alanı (ha)	Toplam Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (ton)	Ürün Sayısı
2006	14 256	100 275	92 514	192 789	458 095	203
2007	16 276	124 263	50 020	174 283	568 128	201
2008	14 926	109 387	57 496	166 883	530 224	247
2009	35 565	325 831	175 810	501 641	983 715	212
2010	42 097	383 782	126 251	510 033	1 343 737	216
2011	42 460	442 581	172 037	614 618	1 659 543	225
2012	54 635	523 627	179 282	702 909	1 750 126	204
2013	60 797	461 395	307 619	769 014	1 620 466	213
2014	71 472	491 977	350 239	842 216	1 642 235	208
2015	69 967	486 069	29 199	515 268	1 829 291	197

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Organik Tarım İstatistikleri, (GTHB, 2017c)

Çizelge 3’te verilen bilgilere göre 2006 - 2015 yılları arasındaki organik tarım yapan çiftçi sayısı 2006 yılında 14 256 iken, 2015 yılında 69 967 (yaklaşık % 390 artış) çiftçiye yükselmiştir. 2015 yılı verilerine göre organik tarım yapan üretici sayısı Avrupa’da 350 000; Avrupa Birliği’nde ise 270 000’dir. AB’de en çok üreticiye sahip ülke İtalya (52 609 üretici); Avrupa’da ise Türkiye (69 967 üretici)’dir. Türkiye bu sayı ile Avrupa ve Avrupa Birliği ülkeleri içinde birinci sırada yer almaktadır.

2015 yılı verilerine göre Türkiye organik tarım alanı bakımından Avrupa ülkeleri arasında (486 069

hektarlık) 9’uncu sırada yer almaktadır. Dönüşüm sürecindeki alan bakımından Avrupa % 56, AB’de % 66 (900 000 hektar) olarak dikkate değer bir artış görülmektedir.

Dönüşüm sürecindeki alanlar bakımından en büyük alanlar; İspanya (558 041 hektar), İtalya (398 933 hektar), Fransa (312 406 hektar) ve Türkiye (515 268 hektarlık toplam üretim alanı içerisinde geçiş dönemine ait 166 205 hektar alan ile) olmak üzere Avrupa’nın önde gelen organik tarıma destek veren ülkeleridir (Willer and Lernoud, 2017; GTHB, 2017c).

Çizelge 4. Dünya ve Türkiye’de Organik Tarım Üreticileri, İthalatçı ve İhracatçı verileri (Geçiş dönemi dâhil) (2012 - 2015)

Yıl	Ülke / Genel	Üreticiler	İşlem Sürecinde	İthalatçılar	İhracatçılar
2012	Türkiye	57 259	113	32	34
	Dünya	1 927 018	44 444	1 817	2 081
2013	Türkiye	65 042	118	35	39
	Dünya	1 998 592	50 936	6 213	2 114
2014	Türkiye	71 472	839	34	37
	Dünya	2 260 361	61 977	2 190	4 227
2015	Türkiye	69 967	1 064	44	42
	Dünya	2 417 414	72 131	4 097	5 778

Kaynak: Willer and Lernoud, 2014; 2015; 2016; 2017; GTHB, 2017c

Çizelge 4’te verilen bilgilere göre 2012 - 2015 yılları arasında organik üretim yapan çiftçi sayısı 2012 yılında 57 259 iken yaklaşık %22,19 gibi bir artışla

2015 yılında 69 967 çiftçiye yükselmiştir. Bu rakam ile Türkiye, Avrupa ve Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde birinci sırada yer almaktadır. Bunlara paralel olarak

%37,5 gibi bir oranla organik ürün ithal eden ithalatçı sayısı ve %23,52 gibi bir oranla artış gösteren organik ürün ihraç eden ihracatçı olduğu anlaşılmaktadır. Dünya ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye bu artışların gerisinde olduğu fakat varolan potansiyeli ile bu

rakamları yakalamasının muhtemel olduğu bilinen bir gerçektir.

Türkiye’deki organik hayvancılık ile ilgili 2006 - 2015 yılları arasındaki hayvansal üretim verileri Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Türkiye’de organik hayvancılık verileri (Geçiş dönemi dâhil) (2006 - 2015)

Yıllar	Çiftçi Sayısı	Hayvan Sayısı	Et (ton)	Süt (ton)	Yumurta (adet)
2006	12	19 296	12 39	2 875 00	241 940
2007	27	33 965	0.00	0 00	0
2008	37	39 186	554 42	8 711 00	4 424 000
2009	150	135 341	376 58	12 994 00	11 767 400
2010	174	401 215	6 803 01	11 604 75	17 889 808
2011	225	477 734	1 358 78	14 793 55	26 236 920
2012	1 587	371 321	480 69	17 627 06	36 105 556
2013	3 270	1 168 818	4 970 07	54 780 93	48 040 778
2014	374	1 159 552	2 107 08	15 509 72	64 898 912
2015	255	1 032 769	2 605 10	19 739 37	58 938 769

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Organik Tarım İstatistikleri, (GTHB, 2017c)

Çizelge 5’ten de anlaşılacağı üzere 2006 - 2013 yılları arasında organik hayvancılık yapan çiftçi sayısında düzenli bir artış gözlemlenirken, 2014 ve 2015 yıllarında devam eden azalmalar görülmektedir. Çiftçi sayısındaki azalma hayvan sayısı, et ve süt miktarındaki azalmayı da beraberinde getirmiştir. Buna

göre çiftçi sayısında % 92,2; organik üretim yapılan hayvan sayısında % 11,6; et toplamında % 47,6 ve süt toplamında % 64 oranında bir azalma olurken, organik yumurta toplamında % 22,7 oranında bir artış gözlenmiştir.

Çizelge 6. Türkiye’de organik bal üretimi verileri (Geçiş dönemi dâhil) (2006 - 2015)

Yıllar	Çiftçi sayısı	Kovan Sayısı	Üretim Miktarı (Ton)
2006	188	33 278	640 32
2007	241	31 183	497 38
2008	281	27 380	181 21
2009	465	25 531	206 54
2010	416	27 957	208 15
2011	754	72 659	221 31
2012	750	92 142	516 84
2013	750	95 178	344 04
2014	534	59 025	280 00
2015	561	70 976	674 54

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Organik Tarım İstatistikleri, (GTHB, 2017c)

Organik hayvancılık verilerine benzer bir durum, bal üretim verilerinde de görülmektedir (Çizelge 6). Organik bal üretimi yapan çiftçi sayısında % 25,2

ve kovan sayısında % 25,4 oranında bir azalma görülmektedir. Buna karşın toplam bal üretiminde % 96,1'lik bir artış söz konusudur.

Çizelge 7: Avrupa ve Avrupa Birliği ülkelerinde organik hayvancılık verileri (2015 Yılı)

Hayvan Tipi	Avrupa			Avrupa Birliği	
	Hayvan sayısı (Baş)	Toplam içindeki payı (%)	Değişim 2007-2015 (%)	Hayvan (Baş)	Toplam içindeki payı (%)
Sığır *	3 635 812	2,9	58	3 418 552	4,2
Koyun	4 631 992	3,0	35	4 402 401	4,5
Keçi	758 592	4,6	15	718 127	5,7
Kanatlı Hayvan	41 082 017	1,7	108	38 987 429	2,8

Kaynak: Willer and Lernoud, 2017

* Süt sığırı ve manda dâhildir.

Avrupa ve Avrupa birliği ülkelerinin 2015 yılı toplam organik hayvancılık verileri Çizelge 7'de,

Türkiye için değerleri ise Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8: Türkiye organik hayvancılık verileri (2015 Yılı)

Hayvan Tipi	Türkiye			
	Hayvan sayısı (Baş)	Toplam içindeki payı (%)	Değişim 2007-2015 (%)	Koyun ve Keçi birlikte değişimi 2007-2015
Sığır *	8 867	0,063	97	
Koyun	27 767	0,088	66	
Keçi	15 129	0,145	1 512 900	157 %
Kanatlı Hayvan	981 006	0,310	7 592	

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Organik Tarım İstatistikleri, (GTHB, 2017c)

* Süt sığırı ve manda dâhildir.

Çizelge 7 ve Çizelge 8 incelendiğinde; Avrupa'da sığır varlığı için toplam hayvan içindeki payı % 2,9 iken Türkiye'de % 0,063; koyun varlığı % 3,0 iken Türkiye'de % 0,088; keçi varlığı % 4,6 iken Türkiye'de % 0,145; kanatlı hayvan varlığı % 1,7 iken Türkiye'de % 0,310'dur.

2007 ile 2015 yılları arasındaki % değişim oranı ise şöyledir: Avrupa'da organik hayvancılıkta sığır sayısında % 58'lik bir artış gözlenirken Türkiye'de % 97; Avrupa'da koyunlarda % 33, keçide %15 artış gözlenirken (Türkiye'de 2007 yılında keçi varlığı

yokken 2015 yılında 15 129 baş olarak kayda girmiştir. Kayıtlar, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Organik Tarım İstatistiklerinde mevcuttur.) Türkiye'de koyun ve keçilerin toplamı üzerinden yapılan değişim oranı % 157 olarak hesaplanmıştır. Avrupa'da kanatlı hayvanlar için 2007 - 2015 yılları karşılaştırıldığında değişim oranı % 108 artış sağlanırken Türkiye'de bu artış % 7 592 olarak hesaplanmıştır.

Buradan yola çıkarak 2007-2015 yılları mukayesesinde organik olarak yetiştirilen hayvan sayılarının artışı bakımından Türkiye'deki artış büyük

bir önem taşımaktadır. Her ne kadar Türkiye’de son üç yıl içerisinde organik üretimdeki hayvan sayılarında büyük bir azalma olsa da, 2007 ile 2015 yılları karşılaştırıldığında Avrupa ülkeleri arasında büyük bir artış payına sahiptir.

Organik tarım konusundaki yasal düzenlemelere 1999 yılında hayvancılık da dâhil edildi. Yasal düzenlemelerin yapıldığı tüzük Avrupa Birliği’nin organik tarım konusundaki ilk yönetmeliği olan 2092/91 sayılı mevzuatı idi. Ülkemizdeki 22145 sayılı ‘Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Organik Üretilmesine İlişkin Yönetmelik’ isimli ilk yasal düzenleme 18 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Organik tarımda kanuni çerçevenin tanımlanması ve güvencelerin oluşturulması amacı ile hatalı uygulamalarda gereken yaptırımların uygulanabilmesi amacıyla 5262 Sayılı “Organik Tarım Kanunu” 03 Aralık 2004 tarihinde Resmi Gazete ’de yayımlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Şubat 2008 tarihli Resmi Gazete ’de ise kanun değişikliği yapılarak yürürlüğe girmiştir (Çakal, 2013; Anonim, 2017b; Yılmaz ve Yücel, 2017).

Yönetmelikler; AB ile yasal düzenlemelere uyum sebepleri, ihtiyaçlar, bilimsel ve teknik gelişme sebepleri ile sık sık yenilenmektedir. 10 Haziran 2005 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” yürürlüğe girerek önceki yönetmeliğin hükmü geçersiz kılınmıştır. Daha sonra yönetmelikte 3 değişiklik (17 Ekim 2006, 25 Ekim 2008 ve 17 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazetelerde yayınlanan) yapılmıştır. Organik tarım konusunda Avrupa Birliği ile uyumu sağlamak için ülke koşulları göz önüne alınarak yasal düzenlemeler yapılmıştır. Böylece Avrupa Birliği ile mevzuat uyumu da korunmuştur. AB’de 1 Ocak 2009 tarihinde yeni yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde de söz konusu yönetmelik üzerinde çalışmalar yapılarak; 2010 yılında 834/2007, 889/2008, 710/2010 sayılı yönetmelikler ile derlenerek Organik Tarımın İlkeleri ve Uygulanmasına dair yönetmelik

SONUÇ

Ülkemizde ve dünyada organik üretimde kullanılan girdilerin özellikleri, yasalar ile tanımlanmıştır. Üretimi olumsuz etkileyecek çevre koşulları ve hastalıklar için yapılacak epigenetik çalışmalar sonucunda dayanıklı hayvan türlerini belirleyerek, insan sağlığını, hayvan refahı ve davranışını olumsuz yönde etkilemeyecek sınırlarda kullanılacak organik hayvansal üretim girdilerinin sınırlarının net bir şekilde belirlenmesi,

basıldı. 2011 yılında İyi Tarım Uygulamaları ve Organik Tarım Daire Başkanlığı kuruldu. 2015 yılından bu yana Organik Kanun ve Yönetmeliğin son revizyonu yapılarak ülkemizde uygulanmaya başlanmıştır (Emir ve Demiryürek, 2014; Yılmaz ve Yücel, 2017; GTHB, 2017d).

Türkiye’de ise TÜRKVET (Pidecioğlu Dedeyi, 2008) büyükbaş hayvan kayıt sistemi 2009 yılında AB uyum çerçevesinde yenilenecek kullanılmaya başlandı. Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKKS)’ne 2010 yılında başlanmış ve halen kullanılmaktadır. Tarım Bilgi Sistemi Projesi kapsamında Türkvet ve Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKKS) Hayvancılık Bilgi Sistemi (HAYBİS) olarak birleştirilerek tüm hayvan türlerinin tek bir sistemde kaydedileceği Hayvan Kayıt Sistemi (TÜRKVET) olarak uygulama geçmiştir. Bu uygulama ile aşılama, hastalık ve numune takip sistemlerinin de yer alacağı Veteriner Bilgi Sistemi devreye alınmıştır (Anonim 2017c).

Türkiye’de uygulanacak Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi tarım ile ilgili mevcut diğer sistemlerle (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen Soy ve Ön Soy Kütüğü Bilgi Sistemi, Tohumluk Veri Yönetim Sistemi, Veteriner Bilgi Sistemi, Kontrollü Örtü altı Kayıt Sistemi, Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti ve İyileştirilmesi, Organik Tarım Bilgi Sistemi, İyi Tarım Uygulamaları Bilgi Sistemi, Çiftçi Kayıt Sistemi vb.) entegre edilerek, Tarım Bilgi Sisteminin kurulması sağlanacaktır. Sistemin her yıl güncellenmesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılacak, teknik destek ise TÜİK tarafından verilecektir (TÜİK, 2015). Yine Türkiye’de TürKomp Ulusal Gıda Kompozisyon Veri Tabanı, TÜBİTAK, KAMAG TARAL 1007 Programı tarafından 2008-2013 yılları arasında desteklenmiş olan “Ulusal Gıda Kompozisyonunun Belirlenmesi ve Yaygın Sürekli Paylaşım Sisteminin Oluşturulması” isim ve “107G208 numaralı” Ar-Ge projesi hayata geçirilmiştir (Anonim, 2017d).

gelecekteki uygulamalar için yararlı olabilir. Organik üretim ve pazarlamada, kayıtlı ve şeffaf bir süreç izlenilmesi, hayvan yetiştirme faaliyetinde, eğitimli ve deneyimli yetiştiriciler için yayım hizmetlerinin etkin biçimde sağlanması, dünyada ve ülkemizdeki organizasyonların etkin şekilde ve birlikte hareket ederek ekolojik hayvansal üretim politika ve stratejilerinin oluşturulması ve üretim planlamasında daha aktif rol alınması son derece önemli olacaktır.

İnsanların sağlıklı bir yaşam sürmesi veya yaşam ortamlarının daha da iyileştirilmesi için dünya üzerinde yeter düzeyde bir alan ve bu alanlarda üretim yapma potansiyeli bulunmaktadır. Organik üretim yapılabilmesi için gerek ülkemiz gerekse tüm dünya, birbirinden farklı coğrafik bölgelere sahip olmanın getirdiği avantajlar ile pek çok ürün çeşidinin yetiştirilebildiği büyük bir tarımsal zenginliğe ve üretim potansiyeline sahiptir. Özellikle Türkiye

tarımsal açıdan bu zenginliğini ortaya koyabilecek güçte ve dinamik yapıdadır. Sahip olduğu tarım arazilerini, su kaynaklarını kirlenmeden ve doğal kaynaklarını tahrip etmeden gelecek kuşaklara aktarmak, sürdürülebilir tarımsal kalkınmayı sağlamak için organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ülke için büyük kazanımlar oluşturacaktır. Bu kazanımların devam edebilmesi kararlılık ve süreklilik ile mümkündür.

KAYNAKLAR

- Ak İ, 2002. Ekolojik Tarım ve Hayvancılık, Gıda ve Yem Bilimi Teknolojisi, 2: 31-39.
- Anonim, 2017a. Intergeo. <http://intergeo.com.tr/Haberde5c.html?Haber=Haberler-177-Organik-Tarim-Nedir-&Dil=TR>, (Erişim tarihi: 04 Nisan, 2017).
- Anonim, 2017b. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5262-20100311.pdf>. (Erişim tarihi: 19 Şubat, 2017).
- Anonim, 2017c. http://www.tarim.gov.tr/GKGM/Duyuru/205/Hayvan-Kayit-Sistemleri-_turkvet-Ve-Kkks_-Tek-Bir-Sistemde-Birlestirildi. (Erişim tarihi: 23 Mart, 2017).
- Anonim, 2017d. Ulusal Gıda Kompozisyon Veri Tabanı, TÜRKOMP. <http://www.turkomp.gov.tr/content/about>, (Erişim tarihi: 27 Mart, 2017).
- Bakırcı M, 2005. Türkiye’de organik tarımın geleceği ve Türkiye - Avrupa Birliği (AB) tarım müzakerelerine etkisi. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, 13: 67-82.
- Çakal MA, 2013. Tra1 Organik Tarım Stratejisi – Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Organik Tarım Sektörü Araştırma ve Planlama Birimi, Araştırma Raporları, 24s.
- Emir M, Demiryürek K, 2014. Avrupa Birliği ve Türkiye’deki organik tarım mevzuatındaki gelişmeler ve son yönetmeliklerin analizi. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 11(2): 21-28.
- Ersun N, Arslan K, 2011. Türkiye’de Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları Üretim ve Pazarlama Esasları, Yayın No: 2010-101, İstanbul Ticaret Odası, ISBN 978-9944-60-853-4, Express Basımevi, İstanbul, 338s.
- GTHB, 2017a. Organik Tarım Genel Bilgiler. <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Genel-Bilgiler>. (Erişim tarihi: 23 Mart, 2017).
- GTHB, 2017b. Kontrol Sertifika Kuruluşları. <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Yetkili-Kuruluslar-KSK>, (Erişim tarihi: 04 Nisan, 2017).
- GTHB, 2017c. Organik Tarım İstatistikleri. <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler>, (Erişim tarihi: 04 Nisan, 2017).
- GTHB, 2017d. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü. Türkiye Organik Tarım Stratejik Plan - (2012–2016), <http://www.trakya2023.com/uploads/docs/2806201331nTii.pdf> (Erişim tarihi: 04 Nisan, 2017).
- IFOAM, 2014. The IFOAM NORMS for Organic Production and Processing, Version 2014, Published in Germany by IFOAM. ISBN: 978-3-944372-10-5, August 2014, 134p.
- Pidecioğlu Dedeyi EÖ, 2008. Avrupa Birliği’nde büyükbaş ve küçükbaş hayvanlara ait Zootekni mevzuatının incelenmesi ve Türkiye’deki durumu. T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, AB Uzmanlık Tezi, Ankara, 83s.
- TÜİK, 2015. Resmi İstatistik Programı 2012-2016 (Rev.2). Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, ISBN 978-975-19-5252-3, Mart 2015, Ankara, 165s.
- Willer H, Lernoud J, 2014. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2014. FiBL-IFOAM Report. FiBL & IFOAM, Revised version of February 24, Bonn, 308p.
- Willer H, Lernoud J, 2015. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2015. FiBL-IFOAM Report. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick and IFOAM – Organics International, February 2015, Bonn, 306p.
- Willer H, Lernoud J, 2016. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2016. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick and IFOAM – Organics International, February 2016, Bonn, 340p.
- Willer H, Lernoud J, 2017. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2017. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick and IFOAM – Organics International, Version 1.3 of February 2017, Bonn, 340p.
- Yılmaz Ö, Yücel GE, 2017. Sürdürülebilir kalkınma sürecinde Türkiye’nin tarımda yaşadığı dönüşüm. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(1): 179-199.